

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 57 0 Ps 128205 21 Rev
Banjaluka, 27.01.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Gorjane Popadić kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Senada Tice, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca D. d.o.o. B., zastupanog u revizionom postupku po punomoćniku K.V., advokatu iz B., protiv tuženog A. a.d. B., zastupanog po punomoćniku S.V., advokatu iz B., radi duga, te u pravnoj stvari protivtužioca A. a.d. B. protiv protivtuženog D. d.o.o. B., radi duga, odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 128205 20 Pž od 22.02.2021. godine, na sjednici održanoj dana 27.01.2022. godine, donio je

RJEŠENJE

Revizija se usvaja, obje nižestepene presude se ukidaju u pobijanom odbijajućem dijelu kojim je odlučeno o tužbenom zahtjevu tužioca i u odluci o troškovima postupka i predmet se u tom dijelu vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 128205 19 Ps od 07.05.2020. godine:

Odbijen je zahtjev tužioca D. d.o.o. B. da mu tuženi isplati dug u iznosu od 1.329.033,08 KM, zakonske zatezne kamate u iznosu od 1.869.867,51 KM (218.375,97 KM po zapisniku od 10.07.2011.godine + 1.651.491,54 KM obračun na nalaz vještaka), zakonsku zateznu kamatu na iznos od 120.483,80 KM počev od 17.12.2019. godine do isplate, te da mu nadoknadi troškove postupka.

Obavezan je tužilac-protivtuženi da isplati tuženom-protivtužiocu iznos od 103.875,57 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 14.11.2019. godine, te zakonsku zateznu kamatu obračunatu na ovaj iznos od dana plaćanja do dana izrade nalaza vještaka u iznosu od 8.400,45 KM, u roku od 30 dana od dana prijema ove presude pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Obavezan je tužilac-protivtuženi da isplati tuženom-protivtužiocu iznos od 112.320,00 KM, na ime zakupnine za period od 01.07.2016. godine do 01.03.2018. godine sa zakonskom zateznom kamatom počev od 15.07.2019. godine, u roku od 30 dana od dana prijema ove presude pod prijetnjom prinudnog izvršenja, dok je zahtjev za plaćanje zakupnine za period od jula 2015.

do juna 2016. godine sa kamatom i zakonska zatezna kamata počev od dospijuća svakog pojedinog iznosa mjesečne zakupnine do dana podnošenja tužbe, odbijen kao neosnovan.

Odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 128205 20 Pž od 22.02.2021.godine, žalba tužioca-protivtuženog je odbijena i presuda Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 128205 19 Ps od 07.5.2020. godine, potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužioca za naknadu troškova sastava žalbe u iznosu od 4.387,50 KM, te zahtjev tuženog za troškove sastava odgovora na žalbu u iznosu od 2.925,00 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu u odbijajućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu pobija tužilac, iz razloga povrede odredaba parničnog postupka, s prijedlogom da se revizija usvoji, drugostepena presuda u pobijanom dijelu preinači tako da se usvoji tužbeni zahtjev tužioca u cjelosti, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi predlaže da se revizija odbaci, odnosno odbije.

Revizija je osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da se tuženi obaveže presudom da mu isplati na ime duga iznos od 1.329.033,08 KM, zakonsku zateznu kamatu u iznosu od 1.869.867,51 KM te zakonsku zateznu kamatu na iznos od 120.483,80 KM od 17.12.2019. godine do isplate uz naknadu troškova postupka.

Predmet spora je i protivtužbeni zahtjev tuženog da mu tužilac isplati 103.875,57 KM sa zakonskom zateznom kamatom, te iznos od 179.712,00 KM kamate na ime zakupnine za period 01.7.2015. do 28.02.2018. godine sa zakonskom zateznom kamatom.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da iz zapisnika broj ... od 15.07.2010. godine sa sastanka između predstavnika A. a.d. B. i D.p. d.o.o. B. proizilazi da su S.S. kao direktor D.p. i K.R. kao zastupnik A. a.d. usaglasili iznos duga na dan 15.07.2010. godine tako da dug iznosi 1.608.394,62 KM, kamata 218.375,97 KM, ukupno 1.826.770,59 KM, a dospjeli dug na dan 15.07.2010. godine iznosi 373.812, 97 KM; da je u zapisniku konstatovano da se predstavnik A. K.R. slaže sa prijedlogom da A. u narednih šest mjeseci izmiri sva svoja dugovanja i pristigle rate kredita prema D.p. doo, a da u protivnom, ako A. ne postupi po ovom dogovoru, D.p. za navedeni dug uknjiži pravo svojine na nekretninama označenim u zapisniku; da iz iskaza zakonskog zastupnika tužioca G.K., proizilazi da je i prije 2018. godine radio u D. odnosno da je tamo zaposlen od 2006. godine zbog čega mu je poznato da je A. zbog finansijskih poteškoća u 2007. godini izašla sa prijedlogom da se podigne kredit radi nabavke vještačkog gnojiva sa pojašnjenjem da je ovaj prijedlog postavio K.R. koji je u to vrijeme bio akcionar A., te od strane direktora K.Č. ovlašten za zastupanje A., a da je lice ovlašteno za zastupanje tužioca bila S.S.; da je dogovoreno da, budući da A. nije mogla dići kredit, kredit digne D.p. (sada D.) a da ga vraća A.; da je kada se sa tim saglasila i direktorica S.S. D.p. digao taj kredit 2007/2008. godine sa rokom vraćanja godinu dana i ta sredstva su prebačena A. dijelom u novcu a dijelom kroz robu, a istekom godinu dana, kako A. nije imala sredstava da vrati kredit napravljen

je novi dogovor o dizanju kredita na 5 godina, uz zatvaranje prethodno podignutog kredita na godinu dana kod iste banke; da je D.p. cijelo vrijeme vraćao uredno kredit banci a A. 2008-2009. godinu nije vršila plaćanja D.p. na ime otplate ovog kredita, te da se zbog finansijskih problema u koje je tada došao D.p. insistiralo na dogovoru i da je u skladu sa dogovorom sačinjen i zapisnik na kojem je konstatovan preostali iznos duga i dogovoreno je da dalje rate A. plaća redovno mjesečno (iznos mjesečne rate je bio 40.000,00 KM), ali da ni ovaj dogovor od strane A. nije realizovan; da A. nije vršila plaćanje po osnovu ovog kredita a sva dugovanja, sve uplate i isplate su evidentirane u knjigovodstvu D.; da je dogovor vezano za dizanje ovih kredita i način njihovog vraćanja sačinjen i pismeno, kao i da je prisustvovao sastanku od 15.07.2010. godine te je ubjeđen da je prisustvovala i R.P., ali da oni nisu konstatovani jer su zapisnik potpisali samo ovlašteni za zastupanje pravnih lica, a da su zbog porodičnih odnosa smatrali da nije potrebno da se formalno vodi zapisnik ili obezbjede svjedoci nego da se samo dogovor „stavi na papir“; da iz iskaza zakonskog zastupnika tuženog K.S., proizlazi da je većinski akcionar A. K.R. koji je jedno vrijeme obavljao funkciju direktora koju je potom preuzela Č.K., a K.R. ostao kao član upravnog odbora, da je unutar porodice K. postignut dogovor da D.p. podigne kredit koji A. u tom momentu nije mogla podići, te da se dogovore oko načina vraćanja, da je dio novca koji je dobijen kreditom iskorišten za nabavku gnojiva koji je potom fakturisan A., a za ostatak ne zna, da je banka obustavila isplatu drugog dijela kredita (isplaćen je 1 milion umjesto 2 miliona) i da posao nije realizovan na dogovoreni način zbog čega je došlo do problema u vraćanju kredita, da je A. konstantno vraćala kredit na razne načine D., što kroz isplate, što kroz robu, zbog čega je nemoguće da je 12 godina poslije dug i dalje onoliki koliko je u zahtjevu navedeno, da je tužilac korisnik-zakupac u prostoru A. a da je mjesečna zakupnina 4.500 KM koja nije plaćana nego je vršena kompenzacija, čime je dug smanjen, zbog čega takođe smatra da je nemoguće da je dug sada skoro veći od onog koji je bio na početku, da lica ovlaštena za zastupanje D.p. S.S. i A. Č.K., nisu donosile nikakve odluke a u velikom broju slučajeva nisu ni znale šta potpisuju, da sumnja u istinitost zapisnika jer je sve odluke u A., pogotovo one koje se tiču dugovanja od skoro 2 miliona morao donijeti upravni odbor čiji je jedan od članova R.K., da podizanje kredita nije sporno kao ni činjenica da određen dug postoji ali koji sasvim sigurno nije u iznosu koji je naveden u zapisniku, da je zbog porodičnih odnosa vlasnika firmi cijelo vrijeme poslovanje i išlo na način da dug nije bio problem te da je vraćanje vršeno i kroz novac i kroz robu te kroz kompenzacije za zakup; da iz nalaza vještaka ekonomske struke proizlazi da ukupan dug tuženog evidentiran u poslovnim knjigama tužioca iznosi 1.329.670,58 KM s tim da se prvi dio duga u visini od 1.208.549,19 KM odnosi na pozajmljena sredstva od strane tužioca tuženom u toku 2008. godine, dok se drugi dio duga u visini od 121.127,39 KM odnosi na pozajmljena sredstva od strane tužioca tuženom u toku 2017. godine na način da je tužilac izmirivao obaveze tuženog prema trećim licima.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud nalazi da se iskaz zastupnika tužioca ne može prihvatiti u dijelu da je prisustvovao sastanku 15.07.2010. godine, te da su u zapisnik uneseni tačni podaci, jer činjenica da je u ovim firmama došlo do mješanja rodbinskih veza i odnosa ne opravdava nepostojanje pisanog traga o dogovorima, niti zakon olakšava poslovanje preduzeća u kojima između zaposlenih postoje rodbinske veze u smislu da nije potrebno zaključenje ugovora ili potpisivanje akata od strane ovlaštenih lica.

Slijedom toga, kada je u pitanju zapisnik od 15.07.2010. godine, koji je za tuženog potpisao K.R., prvostepeni sud ne prihvata njegovu vjerodostojnost, jer ovo lice nije bilo zakonski zastupnik tuženog, već Č.K..

Ovlaštenje za prihvatanje obaveza u ime A. od 20.05.2010. godine, dato od strane direktora Č.K. da u njeno ime potpisuje akte i zastupa interese društva, dostavljeno nakon održavanja ročišta za glavnu raspravu, koje nije izvedeno kao dokaz na ročištu za glavnu raspravu, prvostepeni sud nije uzeo u obzir prilikom donošenja odluke, jer je tuženi sadržaj ovog zapisnika osporavao tokom cijelog postupka pa je tužilac imao priliku predložiti izvođenje dokaza ukoliko je smatrao da je ova činjenica osporena.

Takođe, prvostepeni sud nije mogao utvrditi da je predmetni zapisnik zaista sačinjen 15.07.2010. godine nakon održanog sastanka predstavnika tužioca i tuženog te da je njegov sadržaj vjerodostojan, imajući u vidu iskaz svjedoka R.P. koja je na samom zapisniku navedena kao lice koje ga je sačinilo, a koja kao svjedok nije mogla potvrditi da je prisustvovala sastanku 15.07.2010. godine, niti da je taj zapisnik sačinila, te nakon što je izvršila uvid u isti zapisnik konstatovala da na zapisniku nema njenog potpisa, izjavila da to znači da nije prisustvovala sastanku niti sačinila zapisnik.

Pored toga, prvostepeni sud nalazi da ova činjenica nije utvrđena ni saslušanjem zakonskih zastupnika parničnih stranaka, jer sadašnji zakonski zastupnici 2010. godine nisu obavljali te funkcije, te su sva njihova saznanja o ovom sastanku i zapisniku i uopšte o svim dogovorima između parničnih stranaka posredna, tako da prvostepeni sud nije mogao prihvatiti ovaj zapisnik kao valjan dokaz visine duga, niti rokova za vraćanje istog.

Slijedom toga, o postojanju duga i visini duga prvostepeni sud je odlučio na temelju isprava koje su u toku ovog postupka izvedene kao dokazi, a ne na temelju iskaza zastupnika parničnih stranaka.

Cijeneći nalaz i mišljenje vještaka ekonomske struke, koji je sačinio osnovni nalaz te kasnije i dopunjeni, prvostepeni sud nije prihvatio zaključke vještaka koji su izneseni samo na temelju činjenica utvrđenih analizom revizorskog izvještaja i druge dokumentacije koja nije izvedena kao dokaz tokom ovog postupka, jer je vještaku tokom izrade nalaza od strane obje parnične stranke dostavljena dokumentacija koja nije predložena kao dokaz, čije korištenje nije sporno ukoliko je riječ o finansijskoj dokumentaciji iz koje je vještak trebao utvrditi visinu duga ili uplata.

Međutim, kako su vještaku dostavljeni ugovori (iz kojih bi trebalo izvesti zaključak o postojanju materijalno-pravnog odnosa između stranaka), zatim računi i izvodi koji u činjeničnim navodima parničnih stranaka nisu ni pomenuti, a na osnovu kojih je vještak konstatovala da je 04.10.2007. godine tužilac sa V. a.d. B. zaključio ugovor o okvirnom kreditu na iznos od 2.000.000,00 KM, da je kao sredstvo obezbjeđenja ugovorena hipoteka na nekretninama tuženog, da su 19.05.2008. godine tužilac i tuženi zaključili ugovor o poslovnoj saradnji, prvostepeni sud zaključuje da ovi ugovori nisu izvedeni kao dokaz, pa da se ne može utvrditi da li je upravo na temelju zaključenog ugovora o saradnji podignut kredit kod V. na ime tužioca a za račun tuženog, odnosno da se ne mogu utvrditi detalji dogovora između parničnih stranaka.

Takođe, konstatacije vještaka u nalazu i mišljenju - da je 07.11.2008. godine tužilac sa V. a.d. B. zaključio drugi ugovor o dugoročnom kreditu na iznos od 2.000.000,00 KM na period od 5 godina, da su 24.12.2009. godine tužilac i tuženi zaključili „ugovor o definisanju međusobnih odnosa“, prvostepeni sud ocjenjuje kao pretpostavke zasnovane na knjiženju tužioca i dijelom na

revizorskom izvještaju, koje nije prihvatio kao dokaz o tome kakav je dogovor postignut vezano za vraćanje sredstava ukoliko su podignuta za potrebe tuženog, jer nije izveden dokaz čitanjem ovih ugovora.

Ni na osnovu izvoda otvorenih stavki na dan 31.12.2010. godine, te izvoda otvorenih stavki tužioca i tuženog na dan 31.12.2016. godine i izvoda otvorenih stavki tužioca i tuženog na dan 31.12.2017. godine, po mišljenju prvostepenog suda se ne može utvrditi da li postoje neke obaveze tuženog prema tužiocu niti na šta se one odnose, jer isti nisu predloženi niti izvedeni kao dokaz.

Prvostepeni sud nije prihvatio nalaz vještaka u pogledu potraživanja za koja je tužilac tvrdio da su nastala u toku 2017. godine i glase na ukupan iznos od 121.121,39 KM, jer ga je vještak utvrdio pomoću izvoda sa žiro računa tužioca, a koji izvodi nisu predloženi kao dokaz i sud u njih nije izvršio uvid niti je protivna strana dobila priliku da se povodom njih izjasni.

Pri tome se prvostepeni sud poziva na odredbu člana 299. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 te „Službeni glasnik RS“ broj 17/93 do 74/04 – u daljem tekstu ZOO) koja reguliše ispunjenje tuđe obaveze i nalazi da tokom ovog postupka tužilac nije dokazao da je na bilo koji način došlo do prelaska povjeriočevih prava na tužioca, pa nije mogao utvrditi osnovanost tužbenog zahtjeva.

Prvostepeni sud zaključuje da na osnovu izvedenih dokaza nije mogao utvrditi sadržaj dogovora između tužioca i tuženog, jer nije izveden dokaz čitanjem bilo kakvog ugovora iz kojeg bi sud u smislu člana 148. ZOO mogao utvrditi koju obavezu su preuzeli tužilac i tuženi, pa u skladu sa tim da li su je i kada ispunili.

U pogledu prigovora zastare koji je tuženi istakao, prvostepeni sud nalazi da bi se na obaveze trebao primijeniti zastarni rok iz člana 374. ZOO što bi značilo da su sva potraživanja tužioca dospjela prije 16.01.2016. godine zastarjela, međutim kako sud nije mogao utvrditi da li ima potraživanja koja dospijevaju poslije 16.01.2016. godine nije ni mogao cijeniti prigovor zastare. Nadalje ističe da iznose koje tužilac potražuje nije mogao posmatrati ni kao primljeno bez osnova shodno odredbi člana 210. ZOO jer sve i da se prihvati da su ti iznosi prebačeni na račun tuženog, osnov je postojao i neki dogovor između stranaka je nesporno postojao, samo sud ne može utvrditi njegov sadržaj.

Odlučujući o protivtužbenom zahtjevu prvostepeni sud nalazi da je vještak konstatovao da je tuženi u korist tužioca po osnovu jemstva platio ukupan iznos od 103.875,57 KM, da obračunata kamata na svaki pojedinačni iznos od dana plaćanja do dana izrade nalaza iznosi 8.400,45 KM, a da visina duga tužioca po osnovu zakupnine za period od 01.06.2016. do 01.03.2018. godine koji je evidentiran u poslovnim knjigama tuženog-protivtužioca iznosi 179.712,00 KM, da zakonska zatezna kamata obračunata od dana dospijeca do plaćanja svake od faktura izdate u svrhu zakupnine pa do dana izrade nalaza i mišljenja iznosi 82.008,16 KM.

Kako potraživanje tuženog po osnovu jemstva tužilac i ne osporava prvostepeni sud je s pozivom na odredbu člana 1013. ZOO obavezao tužioca-protivtuženog da isplati ono što je tuženi za njega po osnovu zaključenog ugovora o jemstvu isplatio sa zakonskom zateznom kamatom od momenta plaćanja do izrade nalaza, te dalje sa zakonskom zateznom kamatom na iznos od 103.875,57 KM počev od izrade nalaza do konačne isplate.

Odbijen je zahtjev tuženog za plaćanje zakupnine za period od jula 2015. godine do juna 2016. godine jer je protivtužba podnesena 15.07.2019. godine, imajući u vidu da je zastarni rok iz člana 375. ZOO za ova potraživanja tri godine. U pogledu zakonske zatezne kamate za neplaćene zakupnine prvostepeni sud je imao u vidu odredbu člana 279. stav 3. ZOO i obavezao tužioca da na utvrđeni iznos zakupnine plati zakonsku zateznu kamatu počev od 15.07.2019. godine dok je zahtjev za plaćanje kamate koji se odnosi na prethodni period odbio obzirom da se radi o povremenim novčanim potraživanjima.

Drugostepeni sud je žalbu tužioca odbio i prvostepenu presudu potvrdio temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP).

Po ocjeni drugostepenog suda prigovorima tužioca da prvostepeni sud nije prihvatio dokaze koje je vještak priložio uz nalaz i mišljenje, nisu povrijeđene odredbe parničnog postupka u pogledu ocjene nalaza i mišljenja vještaka i zaključka suda o neosnovanosti tužbenog zahtjeva, jer se ne mogu prihvatiti konstatacije vještaka koje su zasnovane samo na knjiženju tužioca i dijelom na izvještaju nezavisnog revizora za vremenski period 2006-2009. godine, koje je vještak pribavio i priložio uz nalaz i mišljenje.

Isto tako, drugostepeni sud nalazi da je pravilna ocjena prvostepenog suda da zapisnik broj ... od 15.07.2010. godine nije tačan i vjerodostojan dokaz kojim se A. a.d. B. obavezuje da u narednih 6 mjeseci izmiri svoje dugovanje i preostale rate kredita prema D.p. d.o.o., jer nije dokazano da je K.R. imao ovlaštenje za prihvatanje obaveze u ime A. a.d., niti je to potvrdila R. P. koja je saslušana kao svjedok na glavnoj raspravi (koja je navedena kao zapisničar na zapisniku, koji nije potpisan od strane ovog svjedoka), a zakonski zastupnik A. a.d. u vrijeme kada je sporni zapisnik sačinjen je bila K.Ć. kao direktor društva sve do 14.07.2014. godine, što je utvrđeno izvodom iz sudskog registra od 22.05.2019. godine.

U pogledu potraživanja tužioca od tuženog po osnovu pozajmica tj. izvršenih plaćanja trećim licima za račun tuženog, i po ocjeni drugostepenog suda tužilac nije dokazao da je na bilo koji način došlo do prelaska povjerioćevih prava na njega (nije dokazao da je zaključio posebne ugovore na osnovu kojih bi na njega prešlo potraživanje), pa sve i da se prihvati da je tužilac ispunio obavezu tuženog prema trećim licima.

Drugostepeni sud zaključuje da nalaz i mišljenje vještaka ne daje osnov za donošenje odluke koja će biti utemeljena na pravilnoj primjeni materijalnog prava, jer sud u parničnom postupku ne može primijeniti materijalno pravo na činjenice koje nisu iznijete niti su za te činjenice izvedeni dokazi. Stoga, iako se iznosi koje je vještak našao pregledom dokumentacije tužioca i tuženog mogu prihvatiti kao tačni u finansijskom smislu, na osnovu tih podataka ne može se utvrditi na osnovu čega su ti iznosi evidentirani, na osnovu čega je vršeno preknjižavanje obaveza sa jednog konta na drugi i iz kojeg materijalnopravnog odnosa potiče koji dug, koji su dogovoreni načini, uslovi i rokovi vraćanja.

Slijedom toga, po mišljenju drugostepenog suda, prvostepeni sud je pravilno primijenio pravila o teretu dokazivanja kada je zaključio da tužilac na osnovu predloženih i izvedenih dokaza nije dokazao postojanje i sadržaj ugovora odnosno obavezu tuženog, dok je u dijelu kojim je

usvojen protivtužbeni zahtjev tuženog zasnovana na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i na pravilnoj primjeni materijalnog prava.

Odluke nižestepeni sudova u pobijanom dijelu odluke o tužbenom zahtjevu nisu pravilne.

Tužilac svoj zahtjev temelji na tome da je u zapisnik sa sastanka koji je održan sa tuženim dana 15.07.2010. godine postignuta saglasnost parničnih stranaka da tuženi duguje tužiocu na ime ranije odobrenog dugoročnog kredita (iz 2008. godine) iznos od 1.608.394,62 KM, na ime dospjelih kamata iznos od 218.385,97 KM i da će predmetni dug tuženi platiti u 6 narednih mjeseci odnosno do 15.01.2011. godine, da tuženi nije plaćao obavezu po ovom sporazumu pa je obaveza knjižena u knjigovodstvu tužioca na kontu 430 – dugoročni krediti u iznosu 857.936,90 KM i na kontu 2330 – dio dugoročnog kredita u iznosu od 750.457,72 KM, da je tuženi otpočeo otplatu djelimičnim uplatama tek 09.09.2016. godine (onako kako je navedeno u tužbi), da je osnovni dug iz sporazuma dospio 15.01.2011. godine, da je 09.09.2018. godine tuženi uplatio iznos od 10.000,00 KM kojim je smanjio dug po dugoročnom kreditu i ostao dužan 740.457,78 KM, o čemu dostavlja kao dokaz zapisnik o sporazumu stranaka i finansijske kartice.

Drugi dio tužbenog zahtjeva tužilac je zasnovao na tvrdnjama da je na račun tuženog 2017. i 2018. godine uplatio kratkoročne pozajmice u iznosu od 129.520,39 KM od kojih je tuženi vratio određeni iznos ali da je ostao dužan po tom osnovu 121.127,39 KM.

Tuženi je osporio tužbeni zahtjev navodeći da su navodi tužioca paušalni i nisu potkrijepljeni materijalnim dokazima osim analitičkim karticama kao jednostranim aktima tužioca.

Po ocjeni ovog suda, osnovano revident prigovara da nižestepeni sudovi nisu brižljivo cijenili svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno, prvenstveno iskaz zakonskog zastupnika tuženog, koji je naveo da nije sporno da dug postoji, već visina duga, da je unutar porodice K. postignut dogovor da tužilac podigne kredit za tuženog koji nije bio kreditno sposoban, te da su se dogovorili oko načina vraćanja kredita.

Iz sadržaja zapisnika od 15.07.2010. godine proizilazi da se tužilac pismeno obratio tuženom 01.07.2010. godine sa zahtjevom za sastanak, da su sastanku prisustvovali predstavnici D.p. S.S. kao direktor i A. a.d. B. K.R. kao zastupnik, da je konstatovano da je D.p. za potrebe A. angažovao kreditna sredstva kod V.b. ad B. u visini 2.000000,00 KM, što ga je dovelo u tešku poziciju, pa u cilju dobre saradnje traži da A. izmiri prispjele neizmirene obaveze prema D.p. po osnovu kredita broj ... od 07.11.2008. godine koji je D.p. podigao za potrebe A.

Dalje iz zapisnika proizilazi da su predstavnici parničnih stranaka konstatovali da je iznos duga na dan 15.07.2010. godine 1.608.394,62 KM, kamata 218.375,97 KM, ukupno 1.826.770,59 KM, a da dospjeli dug na dan 15.07.2010. godine iznosi 373.812,97 KM.

U zapisniku je konstatovano da se predstavnik A. K. slaže sa prijedlogom D.p. da A. u narednih šest mjeseci izmiri sva svoja dugovanja i pristigle rate kredita prema D.p. doo, a da u protivnom, ako A. ne postupi po ovom dogovoru, D.p. za navedeni dug uknjiži pravo svojine na nekretninama označenim u zapisniku.

Zapisnik je potpisan od strane navedenih predstavnika D.p. i A. i ovjeren pečatom tih pravnih lica.

Po ocjeni ovog suda, pogrešan je zaključak nižestepeni sudova da sporazum stranaka postignut i konstatovan na zapisniku od 15.07.2010. godine nije vjerodostojan, samo zbog toga što

je isti za tuženog potpisao K.R., koji u to vrijeme nije bio direktor tuženog (prema podacima iz registra direktor je bila Č.K.), već je, kako je među strankama nesporno, to lice bilo član upravnog odbora tuženog.

Prije svega, nižestepeni sudovi nisu ovu činjenicu ocijenili sa aspekta odredbi Zakona o privrednim društvima Republike Srpske („Službeni glasnik RS“ broj 127/08, 58/09, 100/11, 67/13, 100/17 i 82/19, dalje: ZPD) koje regulišu pitanja koja se odnose na zastupnike privrednih društava, posebno onih odredbi koje regulišu ova pitanja u odnosu na akcionarsko društvo, kao oblik društva koji ima tuženi.

Prema odredbi člana 305. ZPD, direktor i upravni odbor akcionarskog društva odgovorni su za vođenje poslovnih knjiga i unutrašnji nadzor poslovanja u skladu sa zakonom. Takođe, odredbom člana 314. stav 5. ZPD propisano je da akcionarsko društvo pored generalnog direktora mogu zastupati i drugi članovi upravnog odbora, ako je tako određeno osnivačkim aktom.

Dužnosti prema privrednom društvu imaju između ostalih i zastupnici društva i članovi upravnog odbora društva (član 31. stav 1. v) i g) ZPD), koji su dužni da u tom svojstvu izvršavaju svoje poslove savjesno, sa pažnjom dobrog privrednika, u razumnom uvjerenju da djeluju u najboljem interesu društva (član 32. stav 1. ZPD). Zastupnici privrednog društva dužni su prema privrednom društvu da poštuju sva ograničenja ovlaštenja na zastupanje utvrđena osnivačkim aktom, statutom ili odlukom nadležnih organa društva (član 25. stav 1. ZPD), a zastupnik društva koji prekorači ovlaštenja odgovoran je za štetu koja je time prouzrokovana društvu ili trećem licu sa kojim je posao zaključen (stav 2. člana 25. ZPD). I prema odredbi člana 319. stav 2. e) ZPD, članovi upravnog odbora akcionarskog društva naročito su odgovorni društvu za štetu prouzrokovanu društvu povredom svojih dužnosti, i u slučaju da su povrijedili dužnosti prema društvu propisane odredbom člana 32.-34. i 36.-38 ZPD.

Takođe, odredbom člana 22. ZOO propisano je da pravna lica u zasnivanju obligacionog odnosa postupaju u skladu sa zakonom, svojim statutom i drugim opštim aktima. Ali, ugovor koji je zaključen ili druga pravna radnja koja je preduzeta suprotno tim aktima ostaje na snazi, osim ako je za to druga strana znala ili morala znati ili ako je ovim zakonom drugačije određeno.

Kod toga da iz sadržaja zapisnika od 15.07.2010. godine proizlazi da se tužilac pismeno obratio tuženom 01.07.2010. godine sa zahtjevom za sastanak radi rješavanja pitanja neizmirenih obaveza tuženog prema tužiocu nastalih angažovanjem kreditnih sredstava po ugovoru o kreditu od 07.11.2008. godine koja je tužilac podigao za tuženog, da je tuženi prihvatanjem poziva na sastanak odredio da tom sastanku prisustvuje K.R. koji je kako proizlazi član upravnog odbora tuženog (a ne neko lice koje nema nikakve veze sa društvom), da K.R. nije tim povodom nastupao kao zastupnik tuženog u odnosu na treća lica jer je zapisnikom od 15.07.2010. godine regulisan odnos između parničnikih stranaka, pogrešan je zaključak nižestepeni sudova da je on neovlašteno lice tuženog koje nije moglo zapisnik potpisati u ime i za račun tuženog, jer je to lice kao član upravnog odbora kako proizlazi raspolagalo i pečatom tuženog i sporazum i ovjerilo istim, a prisustvo na sastanku u svojstvu zastupnika tuženog mu niko od strane tužioca nije osporio.

Nije relevantno što svjedok P.R. navedena u zapisniku kao lice koje ga vodi nije potpisala zapisnik, te što sadašnji zakonski zastupnici u vrijeme sačinjavanja zapisnika nisu obavljali te

funkcije, što je bio razlog da njihova saznanja o ovom sastanku i zapisniku i o svim dogovorima između parničnih stranaka nižestepeni sudovi nisu prihvatili, smatrajući ih posrednim saznanjima.

Zato je po ocjeni ovog suda sporazum postignut na zapisniku od 15.07.2010. godine vjerodostojan i obavezuje stranke jer ima karakter isprave kojom stranke saglasno, u smislu odredbe člana 10. ZOO potvrđuju da postoji dugovanje prema tužiocu, koliki je dug, na koji način i u kom vremenskom periodu će biti vraćen. Taj sporazum ima karakter priznanja duga tuženog prema tužiocu.

Prema tome, tuženog u odnosu na tužioca obavezuje potpis K.R. na sporazumu postignutom na zapisniku od 15.07.2010. godine, pa sve i u slučaju da on nije imao ovlaštenja direktora tuženog da kao član upravnog odbora potpiše taj zapisnik, samo što bi u tom slučaju postojala njegova eventualna odgovornost prema tuženom ukoliko mu je time prouzrokovao štetu.

I zakonski zastupnik tuženog u svom iskazu je potvrdio činjenicu da je većinski akcionar A. K.R. koji je jedno vrijeme obavljao funkciju direktora, koju je potom preuzela Č.K., a K.R. ostao kao član upravnog odbora, da je unutar porodice K. postignut dogovor da D.p. podigne kredit koji A. u tom momentu nije mogla podići, te da se dogovore oko načina vraćanja, da je dio novca koji je dobijen kreditom iskorišten za nabavku gnojiva koji je potom fakturisan A., a za ostatak ne zna, da su neki akcionari A. bili protiv ovakve realizacije kredita, ali da je većina bila „za“, da je A. konstantno vraćala kredit na razne načine D., što kroz isplate, što kroz robu, da podizanje kredita nije sporno kao ni činjenica da određen dug postoji, ali da nije u iznosu koji je naveden u zapisniku, da je zbog porodičnih odnosa vlasnika firmi cijelo vrijeme poslovanje i išlo na način da dug nije bio problem te da je vraćanje vršeno i kroz novac i kroz robu, te kroz kompenzacije za zakup. Zakonski zastupnik tuženog radio je kod tuženog od 2006.-2010. godine kao referent za opšte poslove, te kod tužioca od 1012.-2014. godine, a od aprila 2014. godine kao direktor tuženog.

Iz navedenog, po ocjeni ovog suda, valjalo je zaključiti da tuženi nije ni osporio činjenicu koju tužilac navodi i u tužbi, da je tužilac podigao dugoročni kredit (2008. godine) za tuženog, jer tuženi nije bio kreditno sposoban, da su se stranke dogovorile da tužiocu tuženi vraća rate kredita kroz isplate, robu, kompenzaciju ili na drugi način. Sam zakonski zastupnik tuženog navodi da je poslovanje parničnih stranaka teklo dobro i da dug nije bio problem zbog porodičnih odnosa vlasnika firmi, što je logično jer je teško vjerovati da bi u drugoj situaciji, bez međusobnog povjerenja, neko lice za drugog preuzelo obavezu kod banke na toliki iznos.

U pogledu ocjene prigovora zastarjelosti potraživanja tužioca po osnovu duga na ime otplate kredita, nižestepeni sudovi zaključuju da bi bila relevantna odredba člana 374. ZOO. Prvostepeni sud nalazi da bi to značilo da su sva potraživanja tužioca dospjela prije 16.01.2016. godine zastarjela, ali da nije mogao utvrditi da li ima potraživanja koja dopijevaju poslije 16.01.2016. godine, pa da nije ni mogao ocijeniti prigovor zastare.

Po ocjeni ovog suda za prigovor zastarjelosti u pogledu ovog potraživanja tužioca relevantna je odredba člana 371. ZOO, jer se ne radi o međusobnim potraživanjima pravnih lica iz ugovora o prometu robe i usluga, kao ni o potraživanju naknade za izdatke u vezi s tim ugovorima, već o potraživanju duga o kome su stranke postigle sporazum.

Kada se ima u vidu da je tužilac (za tuženog) podigao dugoročni kredit 2008. godine (za koji se ne zna na koji period otplate je zaključen), da su se stranke dogovorile da tužiocu tuženi vraća rate kredita kroz isplate, robu, kompenzaciju ili na drugi način, da se sporazumom od 15.07.2010. godine tuženi saglasio da će cjelokupan iznos (naveden u sporazumu) platiti najkasnije do 15.01.2011. godine, da taj sporazum ima značaj priznanja duga i da je njime prekinuta zastarjelost (član 387. ZOO) i zastarjevanje počelo teći iznova od priznanja (član 392. ZOO), da je tužba podnesena 16.01.2019. godine, proizlazi da je ista podnesena u roku od 10 godina od priznanja duga i da potraživanje tužioca koje temelji na činjenici da mu tuženi nije vratio taj dug, nije zastarjelo.

Valja ukazati da sve i da je do priznanja duga 15.07.2010. godine ovo potraživanje zastarjelo, priznanje bi imalo značaj priznanja zastarjele obaveze i smatralo bi se kao odricanje od zastarjelosti, u kom slučaju prema odredbi člana 366. stav 1. ZOO zastarjelost počinje iznova da teče i to od prvog narednog dana poslije pismenog priznanja zastarjele obaveze u trajanju koje je zakonom propisano.

Pravilno revident prigovara da su nižestepeni sudovi počinili povrede odredaba parničnog postupka prilikom ocjene nalaza vještaka finansijske struke.

Vještačenje je dokazno sredstvo koje se određuje kada sud ne posjeduje stručno znanje iz određene oblasti koje je neophodno radi utvrđivanja ili razjašnjenja pravno relevantnih činjenica. Vještaci na temelju svog stručnog znanja iznose svoja zapažanja o predmetu spora i svoje zaključke o određenim činjenicama na temelju toga istraživanja. Vještak pomaže sudu u utvrđivanju činjenica, a ne o primjeni pravne norme.

Kada stranka u parnici predlaže provođenje dokaza vještačenjem, dužna je da prema odredbi člana 148. stav 1. ZPP u prijedlogu naznači predmet i obim vještačenja, što znači da naznači koje se činjenice trebaju utvrditi vještačenjem, te koje postojeće činjenice, okolnosti ili predmet vještaka treba razmotriti da bi došao do posebnih zapažanja i zaključaka.

Shodno odredbi člana 150. ZPP, izvođenje dokaza vještačenjem određuje sud rješenjem koje sadrži obim i predmet vještačenja, polazeći od prijedloga stranaka, ali je pri tome dužan voditi računa da se u okviru prijedloga stranaka moraju utvrditi činjenice za odluku o tužbenom zahtjevu, odnosno o tome da o zahtjevu tužioca može odlučiti pravilnom primjenom materijalnog prava. Ukoliko sud smatra da je dostavljeni nalaz vještaka nejasan, nepotpun ili protivrječan, pozvaće vještaka da nalaz dopuni i odrediti mu rok za izradu dopune nalaza (član 155. stav 2. ZPP).

Na pripremnom ročištu tužilac je predložio da se izvede dokaz i vještačenjem po vještaku finansijske struke sa zadatkom da na osnovu dokumentacije u spisu, dokumentacije tužioca i tuženog i njihovih evidencija utvrdi da li tuženi duguje tužiocu iznos duga, po kom osnovu i od kada, te izračuna zakonsku zateznu kamatu od dana nastanka obaveze do izrade nalaza. Prvostepeni sud je odredio da je zadatak vještaka da se na osnovu dokumentacije u spisu i kod stranaka, a po potrebi i kod banaka, utvrdi da li tuženi duguje tužiocu određeni iznos duga, po kom osnovu i od kada, te da obračuna zakonsku zateznu kamatu od dana nastanka obaveze do izrade nalaza.

U konkretnom slučaju zadatak vještaka nije bio u svemu određen prema odredbi člana 150. ZPP, jer sud nije mogao dati zadatak vještaku da utvrđuje po kom osnovu tuženi duguje tužiocu i koji iznos.

Vještak je trebao da se izjasni da li je prema dokumentaciji u spisu i dokumentaciji tužioca i tuženog, tuženi platio dug tužiocu i na koji način je to vještak utvrdio, a sud je trebalo da nalaz ocjeni u pogledu tvrdnji tužioca o postojanju i visini duga koje je tužilac temeljio na zapisniku od 15.07.2010. godine, tvrdeći da mu nije vraćen iznos novca, ali se nije mogao izjasniti koliki iznos je ostao neplaćen, zbog čega je i predložio izvođenje ovog dokaza.

Vještak je sačinio nalaz i dopunu nalaza, naveo koji iznos i na koji način je utvrdio, koju dokumentaciju je za izradu nalaza i mišljenja koristio, kako i od koga ju je pribavio, te je na ročištu nalaz obrazložio.

Pogrešno nižestepeni sudovi ocjenjuju nalaz i mišljenje vještaka kada u dijelu nalaza u kome vještak, izjašnjavajući se o knjiženju u dokumentaciji tužioca, konstatuje da je 04.10.2007. godine tužilac sa V.b. a.d. B. zaključio ugovor o okvirnom kreditu na iznos od 2.000.000,00 KM, da je kao sredstvo obezbjeđenja ugovorena hipoteka na nekretninama tuženog, da su 19.05.2008. godine tužilac i tuženi zaključili ugovor o poslovnoj saradnji, da je 07.11.2008. godine tužilac sa V.b. a.d. B. zaključio drugi ugovor o dugoročnom kreditu na iznos od 2.000.000,00 KM na period od 5 godina, da su 24.12.2009. godine tužilac i tuženi zaključili ugovor o definisanju međusobnih odnosa, karakterišući da je tako vještak, koji je ove ugovore dostavio uz nalaz, a koji nisu izvedeni kao dokaz, pribavljao dokaze za tužioca, jer su ovi ugovori u dokumentaciji tužioca evidentirani kao osnov za knjiženje i u tom smislu je promjene stanja u knjigovodstvu koje je vještak naveo u nalazu da iz toga proizlaze sud trebao i cijeliti, a ne sadržinu tih ugovora i pravni osnov koji iz njih proizlazi, jer to ne može ni biti zadatak vještaka.

Pored toga, ocjena nalaza vještaka nije pravilna ni kada nalaz vještaka nije razmatran u dijelu u kome se vještak obrazlažući isti, pozvao da je određeno stanje utvrdio na osnovu računa, izvoda banke, jer isti nisu izvedeni kao dokaz, pa ga prvostepeni sud (što privata i drugostepeni sud) ocjenjuje zasnovanim na pretpostavkama. Prvostepeni sud ne ocjenjuje pravilno nalaz vještaka ni u dijelu u kome je vještak naveo šta je utvrdio iz izvoda otvorenih stavki na dan 31.12.2010. godine, izvoda otvorenih stavki tužioca i tuženog na dan 31.12.2016. godine i izvoda otvorenih stavki tužioca i tuženog na dan 31.12.2017. godine, jer smatra da ovi uzvodi u činjeničnim navodima parničnih stranaka nisu ni pomenuti.

Naime, sva dokumentacija koju je vještak koristio prilikom izrade nalaza, navedena u nalazu i dostavljena strankama, kao što su računi, izvodi banke, izvod otvorenih stavki (koji predstavlja knjigovodstvenu radnju koja se obavlja radi potpunog i tačnog knjiženja međusobnih potraživanja iz poslovnog odnosa), predstavlja dio knjigovodstvene dokumentacije stranaka koju je vještak koristio za zaključke u nalazu, i ona je sastavni dio nalaza i mišljenja, pa zbog toga ne mora biti izvedena kao poseban dokaz.

Revizijom tužioca osnovano se ukazuje da su nižestepeni sudovi zbog pogrešne ocjene izvedenih dokaza, u smislu odredbe člana 209. ZPP i zbog pogrešnog pravnog pristupa u rješavanju ove pravne stvari propustili potpuno i pravilno utvrditi činjenice relevantne za odluku o tužbenom zahtjevu, čime je činjenično stanje na kome su zasnovali odluku ostalo nepotpuno utvrđeno, pa je

valjalo obje nižestepene presude ukinuti na temelju odredbe člana 249. stav 1. i člana 250. stav 2. ZPP i predmet vratiti prvostепенom sudu na ponovno suđenje.

U ponovnom postupku prvostепeni sud će postupiti po uputama iz ovog rješenja, te će pravilnom primjenom materijalnog i procesnog prava donijeti na zakonu zasnovanu odluku, za koju će dati jasne i logične razloge.

Predsjednik vijeća
Gorjana Popadić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić